

T.C.
CUMHURBAŐKANLIĐI
Devlet Denetleme Kurulu

SAYI: 2005 /5
TARİH: 10.11.2005

TÜRKİYE PETROLLERİ ANONİM ORTAKLIĞI (TPAO)
GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN 2002, 2003, 2004 YILLARI EYLEM
VE İŞLEMLERİNİN ARAŞTIRILIP DENETLENMESİNE İLİŞKİN
RAPOR

İÇİNDEKİLER

- I. [ARAŞTIRMA VE DENETLEMESİ İLİŞKİN AÇIKLAMALAR](#)
 - A. [ARAŞTIRMA VE DENETLEMENİN KONUSU](#)
- II. [KONUVA İLİŞKİN BİLGİLER](#)
 - A. [GENEL AÇIKLAMA](#)
 - B. [TÜRKİYE'DE PETROL](#)
- III. [KURUMA İLİŞKİN BİLGİLER](#)
 - A. [KURULUŞ VE GELİŞİM](#)
 - B. [ÖRGÜTLENME](#)
 1. [Yönetim Kurulu](#)
 2. [Genel Müdürlük](#)
 3. [İŞtirak ve Ortaklıklar](#)
 - a. [TPIC-Turkish Petroleum International Company Limited.](#)
 - b. [TPOC-Turkish Petroleum Overseas Company Limited.](#)
 - c. [TPBTC LTD.- Turkish Petroleum BTC. Ltd.](#)
 - d. [TPSCP LTD- Turkish Petroleum SCP Ltd.](#)
 - e. [TKTM LTD- Kazak Türkmunay Ltd. Ortak Şirketi](#)
 - C. [PERSONEL DURUMU](#)
 1. [İstihdam Şekilleri](#)
 - a. [Kapsam Dışı Personel](#)
 - b. [Kapsam İçi Personel](#)
 - c. [Geçici İŞçi](#)
 - d. [Yüklenici Elemanı](#)
 2. [Personele İlişkin Sayısal Veriler](#)
 - D. [KURUM ÇALIŞMALARı](#)
 1. [Arama](#)
 2. [Sondaj](#)
 3. [Kuyu Tamamlama](#)

4. [Üretim](#)
5. [Pazarlama](#)
6. [Yurt Dışı Çalışmalar](#)
 - a. [Kazakistan](#)
 - b. [Azerbaycan](#)
 - c. [Türkmenistan](#)
 - d. [Irak](#)
 - e. [Libya](#)
 - f. [Diğer Ülkeler](#)
7. [Diğer Çalışmalar](#)
 - a. [a\) Araştırma Merkezi](#)
 - b. [Makine-İkmal ve İnşaat](#)
 - c. [İŞ Güvenliği-Çevre Koruma](#)

E. [MALİ DURUM](#)

IV. [SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER](#)

A. [YÖNETİM KURULU](#)

1. [Yönetim Kurulu Toplantıları](#)
2. [Yönetim Kurulu Kararları](#)

B. [PERSONELE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER](#)

1. [Açıktan Atama İşlemleri](#)
2. [Yurt Dışı Sürekli Görevlendirmeler](#)
3. [Kapsam Dışı Personel Yönetmeliği](#)

C. [TPAO'NUN YURT DIŞINDA KURULU İŞTİRAKLERİ](#)

1. [Mevcut İŞtirakler](#)
2. [İŞtiraklerin Yurt Dışında Kuruluş Amacı](#)
3. [Yurt Dışında Kurulu Şirketlerin Mali Yapısı](#)

D. [YURT DIŞI PROJELERİN FİNANSMANI AMACIYLA ALINAN KREDİLER](#)

E. [MALİ SORUNLAR](#)

1. [Sermaye Durumu](#)
2. [KDV ve ÖTV Bağışıklığından Tam Olarak Yararlanılmaması](#)
3. [Devlet Hissesi Karşılığı Teslim Alınan Ham Petrol](#)
4. [Ödenen Tazminat ve Cezalar](#)
5. [Aramalarda Kullanılan Dozerler](#)
6. [Petrol Taşıma İhaleleri](#)

F. [TAŞINMAZ MALLAR](#)

V. [SONUÇ](#)

I. ARAŞTIRMA VE DENETLEMEYE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

A. KURULUŞ VE GELİŞİM

Araştırma ve denetlemenin konusunu; Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) Genel Müdürlüğü'nün 2002, 2003, 2004 yılları eylem ve işlemlerinin araştırılıp denetlenmesi oluşturmaktadır.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ile ilgili araştırma ve denetleme sırasında;

Kurumla ilgili kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelikler gözden geçirilmiştir.

Kurum Yönetim Kurulunun 2002-2004 yıllarındaki kararları incelenmiştir.

Başbakanlık Teftiş Kurulu, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulunun Kurumla ilgili raporları değerlendirilip irdelenmiştir.

Kurum Teftiş Kurulunca düzenlenen inceleme ve soruşturma raporları, diğer birimlerce düzenlenen çalışma raporları gözden geçirilip değerlendirilmiştir.

Kurumun yıllık çalışma raporları, bültenler ve diğer yayınlarda yer alan bilgilerden yararlanılmış, Kurum çalışmalarıyla ilgili dosya ve belgeler örnekleme yöntemiyle incelenmiştir.

II. KONUYA İLİŞKİN BİLGİLER

A. GENEL AÇIKLAMALAR

Çeşitli hidrokarbonların karışımından meydana gelen petrolün yoğunluğu, kimyasal bileşimine ve viskozitesine göre değişmektedir. Petrol endüstrisinde petrolün özgül ağırlığı yerine "API gravite derecesi" kullanılmakta; gravite büyüdükçe yoğunluk küçülmekte ve petrolün kalitesi yükselmektedir.

Petrolün hacmi de yine 60 F'de ve 1 atmosfer basınçta ölçülmekte ve varil cinsinden ifade edilmektedir. Bir 1 varil; 159 litre ve 42 ABD galonuna, 1 ton ise 7,33 varile denk gelmektedir. Rezervuardaki petrol hacmi, petrolün tankta dinlendirilmesi ile % 6-8 oranında azalmaktadır.

Ham petrolün rafinerilerde arıtılması ve işlenmesi sonucunda, ortalama olarak %43 benzin, % 18 fuel oil ve motorin, % 11 LPG (sıvılaştırılmış petrol gazı, propan veya propan-bütan karışımı), % 9 jet yakıtı, % 5 asfalt ve % 14 diğer ürünler elde edilmektedir.

Doğal gaz; metan (CH₄), etan (C₂H₆), propan (C₃H₈) gibi hafif moleküler ağırlıklı hidrokarbonlardan oluşan bir karışımdır. Yer altında yalnız başına veya petrol ile birlikte bulunabilir. Doğal gaz, yüzeyde ayrıştırılarak içerisinde bulunan ağır hidrokarbonlar (bütan, pentan v.b.) uzaklaştırılır.

20. yüzyılın başlamasıyla birlikte; otomotiv, petrokimya ve donanmada petrolün kullanımı önem kazanmıştır. İngiliz donanması 1905 yılından itibaren bütün gemilerde fuel-oil'i yakıt olarak kullanmaya başlamıştır. Ortaya çıkan petrol gereksinimini karşılamak için büyük ülkeler Ortadoğu petrollerine yönelmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşında sonra boru teknolojisinde ortaya çıkan gelişmeler doğal gazın ülkeler arasında taşınmasını sağlamış; artan enerji gereksinimine bağlı olarak boru hatlarıyla taşıma yanında Cezayir, Nijerya

gibi ülkelerin ürettiği doğal gaz, sıvılaştırılarak tankerlerle taşınmaya başlamıştır.

1960 yılında OPEC'in (Organization Of Petroleum Exporting Countries) kurulmasıyla yeni bir döneme girilmiştir. Başlangıçta beş üye ile (İran, Irak, Kuveyt, S.Arabistan ve Venezuela) kurulan OPEC'e 1961'de Katar, 1962'de Endonezya ve Libya, 1967'de Birleşik Arap Emirlikleri, 1969'da Cezayir ve 1971'de Nijerya üye olmuş, üye sayısı 11'i bulmuştur.

1950 ve 1960'lı yıllar büyük petrol şirketlerinin etkinliği altındaki yıllar olarak bilinirken 70'li yıllarda OPEC etkin olmuştur.

Genişleyen Kuzey Amerika ekonomisinin etkisi ve özellikle Asya ekonomilerindeki iyileşmeye koşut olarak küresel istem 1997 yılından itibaren yılda ortalama 2,0 mvg (milyon varil/gün) artmıştır. Dolayısıyla petrol sunum-istem dengesi açık vermiştir. Bunun sonucunda stoklar hızla erimeye başlamış, bu durum kaçınılmaz olarak fiyat hareketleri üzerinde olumsuz etki yaratmış ve fiyatlar yükselmeye başlamıştır.

1975'de 54.947 bin varil/gün olan dünya ham petrol tüketimi 2004'te 80.757 bin varil/güne ulaşmıştır.

Günümüz dünyasında çok önemli bir rolü olan petrol, birincil enerji tüketiminde %37 ile ilk sırayı almakta, bunu % 26 ile kömür, % 24 ile doğal gaz, % 13 ile diğer enerji kaynakları izlemektedir. (Türkiye'de birincil enerji tüketimi oranları ise ham petrol % 43, doğal gaz % 25, kömür % 21, diğer kaynaklar % 11'dir.)

Mevcut verilere göre dünya enerji kaynaklarının rezerv ömrü; ham petrol için 41, doğalgaz için 67, kömür için 192 yıl olarak hesaplanmaktadır.

Rezervin 82,9 milyar varili (%7,0) OECD ülkelerinde, 890,3 milyar varili (%74,9) OPEC ülkelerinde, 120,8 milyar varili (%10,2) ise eski Sovyetler Birliği ülkelerinde bulunmaktadır.

Rezerv açısından ilk 10 sırada yer alan ülkelerin durumu aşağıda gösterilmiştir.

Ülke	Rezerv (milyar varil)	Oran (%)
Suudi Arabistan	262,7	22,1
İran	132,5	11,1
Irak	115	9,7
Kuveyt	99	8,3
Birleşik Arap Emirlikleri	97,8	8,2
Venezuela	77,2	6,5
Rusya Federasyonu	72,3	6,1
Libya	39,1	3,3
Nijerya	35,3	3
ABD	29,4	2,5

Doğal gaz da ise 2004 sonunda kanıtlanmış rezerv 179,53 trilyon m³'tür. Doğal gaz rezervleri açısından ilk on sırada yer alan ülkelerin durumu aşağıdadır.

Ülke	Rezerv (Trilyon m3)	Oran (%)
Rusya Federasyonu	48	26,7
İran	27,5	15,3
Katar	25,78	14,4
Suudi Arabistan	6,75	3,8
B.Arap Emirlikleri	6,06	3,4
ABD	5,29	2,9
Nijerya	5	2,8
Cezayir	4,55	2,5
Venezuela	4,22	2,4
Irak	3,17	1,8

B. TÜRKİYE'DE PETROL

Türkiye'de sondajla petrol aranmasına ilk olarak 1887'de verilen imtiyazla İskenderun civarında başlamış, bunu 1892'de Mürefte'de, 1898'de Ganos'ta (Gaziköy), 1899'da Horadere'de, 1906'ta Hora, Mürefte ve Şarköy'de, 1922'de Güneydoğu Anadolu Bölgesinde arama ve sondaj çalışmaları yapılmıştır.

1926 yılında 792 sayılı Petrol Yasası çıkarılmış ve Türkiye sınırları içindeki petrolerin çıkarılması ve işletilme hakkı Maadin Yasasına tâbi olmak koşuluyla Hükümete verilmiştir.

1927-1929'da Kürzot, Çımagil, Mürefte, Boyabat ve Cizre civarlarında araştırmalar yapılmıştır.

20 Mayıs 1933'de çıkarılan 2189 sayılı Yasayla Petrol Arama ve İşletme İdaresi kurulmuştur. 13.10.1934'de Mardin'de ilk derin sondaja başlanmış, petrole rastlanmamıştır.

22 Haziran 1935 tarihli, 2804 sayılı Yasayla Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kurulmuş, Altın ve Kömür İdareleri yanında Petrol Arama ve İşletme İdaresi de MTA'nın bünyesine alınmıştır.

MTA Enstitüsü Petrol Grubu Direktörlüğü, Mardin ve Gercüş'te sondajlar yapmış, ancak olumlu bir sonuçlar alamamıştır.

1940'da, Ramandağı Maymune Boğazında bir numaralı Raman Kuyusunda petrole rastlanmıştır. Başlangıçta günde 11 tonluk bir verim sağlanan kuyuda daha sonra su miktarı artmış ve günlük üretim 3 tona kadar düşmüş, 1944'de kuyu terkedilmiştir. Bu kuyunun dört tarafından sondaj yerleri belirlenmiş, ticari anlamda petrol keşfi 1945'de Raman 8 kuyusunda yapılmıştır. 1947'de Raman 9'un sondajına başlanmış daha sonra diğer kuyularla devam edilmiştir.

Raman sahasından sonra 1951 yılında Garzan sahası keşfedilmiştir.

07.03.1954'de kabul edilen 6326 sayılı Petrol Yasası ile petrol faaliyetleri yasal çerçeveye kavuşturularak yerli ve yabancı özel sermayeye açılmış; aynı tarihli ve 6327 sayılı Yasayla da Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı kurularak MTA'nın ilgili birimleri TPAO'ya bağlanmıştır. Petrol Yasasının uygulanmasının denetimi de "Petrol İşleri Genel Müdürlüğü" ne verilmiştir.

Üretim 1955 yılında 178 bin ton iken 1960 yılında 375 bin tona, 1965 yılında 1,53 milyon tona, 1969 yılında 3,6 milyon tona ulaşmıştır. Bu yılda tüketilen 6,63 milyon ton petrolün % 55'i yerli üretimle karşılanmış ve bu orana bir daha erişilememiştir.

1960-1975 yılları arasında düşük düzeyde gerçekleşen jeolojik ve jeofizik faaliyetler, 1975 yılından sonra devamlı artış göstermiş, buna koşut olarak sondaj faaliyetleri de artarak 1986 yılında delinen 125 kuyuda 263.246 metreye ulaşmıştır. Üretim, 1991 yılında 4,45 milyon ton ile rekor düzeye erişmiştir.

90'lı yıllarda tüketim artarken üretim düşmüş, toplam üretim 2001 sonunda 2,55 milyon tona düşmüş ve 28,63 milyon tonluk sivil tüketimin ancak % 9'unu karşılayabilmiştir.

Türkiye'nin doğal gazla tanışması 1970'li yılları bulmuş, TPAO tarafından 1970 yılında Hamitabat ve Kumrular sahaları keşfedilmiştir.

Türkiye'de doğal gazın yaygın kullanımı 01 Ekim 1986 tarihinde yapımına başlanan 850 km.lik SSCB-Türkiye doğal gaz boru hattının Nisan 1988'de bitirilmesi ile başlamaktadır.

2004 sonu itibarıyla ülkemizde ham petrol tüketimi 26 milyon ton, doğal gaz tüketimi 23 milyar m3 (LNG dahil) civarındadır. Ham petrol tüketiminin %91'i, doğal gaz tüketiminin % 97'si ithalatta karşılanmaktadır.

TPAO, 2004 sonu itibarıyla Türkiye'deki yaklaşık 1,1 milyar varil üretilebilir petrol rezervlerinin %58'ine, kümülatif üretimden geriye kalan 278 milyon varil "kalan üretilebilir petrol" rezervinin %70'ine, 14 milyar m3 üretilebilir doğalgaz rezervinin %49'una sahiptir. Son 10 yıllık dönemde sondaj öncesi arama (jeoloji-jeofizik) faaliyetlerinin %5'ini, sondajların %75'ini, ham petrol üretiminin %74'ünü ve doğalgaz üretiminin % 91'ini yine TPAO gerçekleştirmiştir.

Türkiye'de petrol arayan şirketlerin 2004 yılında yaptıkları sondajlar (Kaynak: TPAO)

Şirket	Arama		Tespit		Üretim		Toplam	
	Adet	Metre	Adet	Metre	Adet	Metre	Adet	Metre
TPAO	13	22.897	6	12.229	7	12.661	26	47.787
TPAO Diğer şirket Ortaklığı	2	3.133	5	5.718	1	2.782	8	11.633
Diğer Şirketler	15	16.824	3	4.947	14	13.202	32	34.973
Toplam	30	42.854	14	22.894	22	28.645	66	94.393

(- Kuyu adetlerinde sondajı yıl içinde açılan kuyular esas alınmıştır.

- Ortak arama sondajlarının 4.445 m.si TPAO hissesine düşen miktardır.

- Ortak üretim sondajlarının 2.237 m.si TPAO hissesine düşen miktardır.)

Şirketler itibarıyla 2002-2004 yıllarında Türkiye'nin ham petrol üretimi (Kaynak: TPAO)

	(m. ton)		
Şirket	2002	2003	2004
TPAO	1.712.038	1.623.616	1.542.754
N.V.Turkse Perenco	586.971	593.827	597.475
Petroleum Exp. Med.Inc.	93.484	117.579	103.090
Ersan+Aladdin Trns Med.	1.254	1.426	2.015
Ersan+Aladdin	1.946	2.057	1.898
Ersan+Aladdin+Avenue	-	-	1.967
Pinnacle Turkey Inc.	-	2.582	-
Amity Oil	682	2.181	1.723
Madison Oil Turkey	15.458	13.361	10.706
Madison (Turkey) Inc.	29.700	17.992	13.903
Toplam	2.441.534	2.374.621	2.275.531

Şirketler itibarıyla 2002-2004 yıllarında Türkiye'nin doğal gaz üretimi (Kaynak: TPAO)

Şirketler	2002	2003	2004
TPAO	268.019.668	353.261.824	432.837.975
TGT+PIN	821.226	660.893	1.140.253
NTV+PERENCO	20.374.486	20.364.443	21.442.715
AMITY OİL	27.707.718	76.681.948	89.500.869
TGT+ETE	66.479.641	110.250.550	162.168.721
TGT	-	-	76.342
Toplam	383.402.739	561.219.658	707.166.875

1954 yılından 2003 yılı sonuna kadar ülkemizde 201 yabancı şirket arama faaliyetinde bulunmuş olup, 2003 sonu itibarıyla yerli yabancı arama faaliyetlerini sürdüren toplam 29 şirketin elinde 28.234.168 hektar alana ilişkin 282 adet arama ruhsatnamesi vardır. Arama ruhsatının % 36,8'i, arama alanının %62,22'si TPAO'ya ait bulunmaktadır.

Yabancı petrol şirketlerinin; başlangıçtan 2003 yılı sonuna kadar ithal ettikleri sermaye tutarı 107.572.517.093.049 TL, sermaye transferleri toplamı 290.830.190.037.489 TL. olmuştur.

III. KURUMA İLİŞKİN BİLGİLER

A. KURULUŞ VE GELİŞİM

Petrol arama ve işletme işleri, 1954 yılına kadar MTA Enstitüsü Petrol Grubu Direktörlüğüne yürütülmüştür. 07.03.1954 tarihinde kabul edilen 6327 sayılı Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Yasasının Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye dayanılarak 10.12.1954 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Esas Mukavele ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı kurulmuş ve MTA'nın ilgili birimleri TPAO'ya bağlanmıştır.

Yasaya göre Ortaklığın faaliyet konusu;

"a) Petrol Kanunu hükümleri dahilinde Türkiye'de petrol ameliyelerini ve icabında petrol ve petrol mahsullerinin alım, satım ve tevziini yapmak ve faaliyet mevzuuna dahil işler için her türlü ticari muamelelere girişmek,

b) Faaliyetiyle ilgili olmak üzere ticaret şirketleri kurabilmek, Türkiye'de ve yabancı memleketlerde kurulmuş bu nevi şirketlere iştirak edebilmek" olarak belirlenmiştir.

11.04.1983 günlü, 60 sayılı ve 10.10.1983 günlü, 98 sayılı Türkiye Petrol Kurumu Kuruluşu Hakkında KHK'ler ile Şirket, Türkiye Petrol Kurumunun bağlı ortaklığı haline getirilmiştir.

08.06.1984 günlü, 233 sayılı KHK ile Türkiye Petrol Kurumu kaldırılarak TPAO'ya iktisadi devlet teşekkülü statüsü verilmiş; TÜPRAŞ, POAŞ, BOTAŞ ve DİTAŞ, TPAO'ya bağlı ortaklık haline getirilmiştir. İPRAGAZ, TÜMAŞ ve LİBYA-TÜRK Mühendislik, Müşavirlik A.Ş. ise TPAO'nun iştirakleri olarak kalmışlardır.

Sonraki yıllarda uygulanan özelleştirme politikaları ve diğer düzenlemeler sonucu sırasıyla TÜPRAŞ, POAŞ, DİTAŞ, BOTAŞ ve İGSAŞ, TPAO bünyesinden ayrılmış, ayrıca yeni bazı şirketler kurulmuştur.

Kurum 233 sayılı KHK'ya tâbi KİT statüsünde bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

B. ÖRGÜTLENME

233 sayılı KHK ve TPAO Genel Müdürlüğü Ana Statüsüne göre, Kurumun organları Yönetim Kurulu ve Genel Müdürlüktür.

1. Yönetim Kurulu

Kurumun en yüksek düzeyde yetkili ve sorumlu karar organı olan Yönetim Kurulu, bir başkan ve beş üyeden oluşmaktadır.

Yönetim Kurulu, Genel Müdürün çağrısı üzerine ayda iki defadan az olmamak üzere üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanmakta ve kararlarını üye tam sayısının salt çoğunluğu ile almaktadır.

2. Genel Müdürlük

TPAO Genel Müdürlüğü; Genel Müdür, Genel Müdür yardımcıları ve bağlı birimlerden oluşmaktadır.

Merkez örgütü; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, İnceleme ve Geliştirme Kurulu ile daire başkanlıklarından oluşmaktadır. Merkez örgütünde bulunan birimler şunlardır.

- . Teftiş Kurulu Başkanlığı
- . Hukuk MűŐavirliđi
- . Personel ve İdari İŞler Daire Başkanlığı
- . Mali İŞler Daire Başkanlığı
- . İnceleme ve Geliştirme Kurulu
- . Arama Daire Başkanlığı
- . Sondaj Daire Başkanlığı
- . Üretim Daire Başkanlığı
- . Kuyu Tamamlama Hizmetleri Daire Başkanlığı
- . Yurt Dışı Projeler Daire Başkanlığı
- . Araştırma Daire Başkanlığı
- . Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı
- . Strateji Daire Başkanlığı
- . Makina İkmal ve İnaŐaat Daire Başkanlığı
- . Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
- . İŞ Güvenliği ve Çevre Koruma Daire Başkanlığı
- . Savunma Sekreterliği
- . Kalite Műdűrlűđű
- . Yönetim Kurulu Büro Műdűrlűđű
- . Özel Kalem Műdűrlűđű.

Batman, Adıyaman ve Trakya bölge műdűrlűkleri ile İstanbul Satınalma ve Gümrük Műdűrlűđű, Kurumun taŐra örgütünü oluŐturmaktadır.

Kurumun Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan ve Libya'da birer ofisi bulunmaktadır.

3. İŞtirak ve Ortaklıklar TPAO'nun, tamamı yurt dışında kurulmuş olan ortaklık ve iŐtirakleriyle ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

a) TPIC-Turkish Petroleum International Company Limited.

TPAO tarafından 28.07.1988 günlü, 88/13180 sayılı Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak 07.12.1988 tarihinde merkezi Jersey Channel Island olmak üzere kurulan TPIC'in amacı; yurt içi ve yurt dışında petrol ameliyeleri (arama, sondaj, üretim, taşıma, pazarlama, servis hizmetleri, rafinaj) konularında faaliyet göstermek suretiyle Türkiye'nin petrol gereksiniminin karşılanmasına katkıda bulunmaktır.

b) TPOC-Turkish Petroleum Overseas Company Limited.

Şirket, "Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Yurt Dışında Şirket Kurması ve Kurulmuş Şirketlere İştirak Etmesi Hakkındaki" 95/7590 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuştur.

Öncelikli olarak TPAO'nun Şah Deniz Projesine ortak olabilmesi için kurulan ve merkezi Channel Island (Jersey) da olan şirketin sermayesi 10.000 dolar olup tamamı TPAO'ya aittir.

c) TPBTC LTD.- Turkish Petroleum BTC. Ltd.

TPAO'nun, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı (Bakü-Tbilisi- Ceyhan Main Export Crude Oil Pipeline/BTC) Projesi ve proje şirketlerine iştiraki amacıyla 2000/1398 sayılı Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak 20.02.2002 tarihinde Cayman adalarında kurulmuştur.

d) TPSCP LTD- Turkish Petroleum SCP Ltd

TPAO'nun, Şah Deniz Projesinin boru hattı bölümündeki (South caucasus pipeline/SCP projesi) proje şirketlerine iştiraki amacıyla 2000/1398 sayılı Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak 24 Mayıs 2002 tarihinde Cayman adalarında kurulmuştur.

e) KTM LTD- Kazak Türkmunay Ltd. Ortak Şirketi

Kazakistanda petrol ameliyeleri ve ticareti yapmak üzere TPAO ile Kazakistan Jeoloji ve Yeraltı Kaynaklarını Koruma Bakanlığı arasında imzalanan 09.01.1993 tarihli anlaşma uyarınca kurulmuştur.

Şirkette TPAO'nun payı % 49, Kazakistan tarafının (Kazmunay Gaz) payı %51'dir. 2004 yılı sonu itibarıyla KTM Ltd.nin üretimi 13.139.637 varile ulaşmıştır.

C. PERSONEL DURUMU

1. İstihdam Şekilleri

a) Kapsam Dışı Personel

İşveren vekili konumunda ya da işveren açısından özellik gösteren bazı görev unvanlarında çalıştırılan personeldir. Kapsam dışı personelin özlük hakları ile disiplin yönünden tâbi olacakları kurallar "Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Kapsam Dışı Personel Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir.

b) Kapsam İçi Personel

İş Yasası ve Sosyal Sigortalar Yasası ile bunlarla ilgili düzenlemelere göre çalıştırılan ve toplu iş sözleşmesine

tâbi olan personeldir.

c) Geçici İşçi

Bütçe Yasaları ve KİT Genel Yatırım ve Finansman Kararnameleri gereği, Hazine Müsteşarlığının uygun görüşü ve Devlet Personel Başkanlığının izni ile yıl içerisinde 30 iş gününden fazla süre ile en fazla 11 ay çalıştırılabilen personeldir.

d) Yüklenici Elemanı

Kurumda, yukarıda sayılanlar dışında, hizmet alım ödenekleri kapsamında yüklenici elemanları da çalıştırılmaktadır.

2. Personele İlişkin Sayısal Veriler

Kurumda çalıştırılan personelin 2002-2005 yıllarındaki dağılımı şöyledir.

Personelin türü	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.03.2005
Kapsam Dışı	962	960	972	997
Kapsam İçi	2.965	3.238	3.013	2.867
Geçici Personel (*)	617	380	1.125	768
Toplam	4.544	4.578	5.110	4.632
Yüklenici elemanı	1.528	1.533	379	356
Genel Toplam	6.072	6.111	5.489	4.988
(*) Geçici personel sayısı Kasım sonu itibarıyladır.)				

Personelin merkez ve taşra itibarıyla dağılımı aşağıdadır.

	Merkez			Bölgeler		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Kapsam Dışı	700	708	706	262	252	266
Kapsam İçi	322	490	465	2643	2748	2548
Geçici	346	364	354	271	16	771
Toplam	1368	1562	1525	3176	3016	3585

31.03.2005 itibarıyla personelin (kapsam dışı, kapsam içi ve geçici personel) eğitim durumu aşağıda gösterilmiştir.

Eğitim Durumu	Sayı	Oran (%)
Yüksek Okul	1245	27
Orta Öğretim	2085	45

İlköğretim	1302	28
Toplam	4632	100

31.03.2005 itibarıyla Kurum personelinden 25 kişi yurt dışında (Kazakistan 16, Libya 5, Türkmenistan 1, Azerbaycan 3), 13 kişi Kurum dışında (TBMM 2, Başbakanlık 5, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 6) görev yapmaktadır.

D. KURUM ÇALIŞMALARI

1. Arama

TPAO'nun arama faaliyetleri Arama Daire Başkanlığınca yürütölmekte ve hidrokarbon varlığı kanıtlanmış bölgelerin yanı sıra, henüz yeterince aranmamıŐ yörelerde de arama yapılmaktadır. Arama faaliyetleri yurt içi ve yurt dışında sürdürölmekte, Kurumun kendi aramaları yanında çeşitli Şirketlerle ortak olarak gerçekteŐirilen arama çalışmaları da bulunmaktadır.

Arama ruhsatları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Petrol İŞleri Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye genelindeki 18 bölge esas alınarak verilmektedir.

2002-2004 yıllarında arama ve tespit sondajı yapılan kuyular ve metrajları aşağıda gösterilmiştir.

2002		2003		2004	
Kuyu adı	Metresi	Kuyu adı	Metresi	Kuyu adı	Metresi
Lüleburgaz-1	2.101	Karaçalı-10	1.750	İğdeler-1	149
Karaçalı-9	962	Vakıflar-04	1.503	G.Karaçalı-9	1.976
Vakıflar-03	1.555	Vakıflar-05	1.505	Kumrular-5	1.550
Yulaflı-5	1.800	G.Karaçalı-4	1.806	Mesutlu-1	2.020
Sevindik-3	2.170	G.Karaçalı-5	1.801	Misinli-1	2.182
Sarılar-1	2.057	G.Karaçalı-6	1.760	Müsellim-1	2.200
Kayabeyli-1	2.285	G.Karaçalı-7	1.860	Yulaflı-7	1.323
MuŐ-1	2.800	G.Karaçalı-8	1.900	Yulaflı-8	1.901
Güzeldere-2	2.800	MuŐ-2	2.054	Üç basamak-1	1.669
Özlüce-1	1.276	Kars-1	3.414	Beydağı-1	3.201
Gökiçi-1	2.294	Ortaca-1	2.526	Beyçayır-6	2.303
Mülk-1	2.719	Üç basamak-1	1.882	D.Silivanka-6	2.479
Tokaris-17	2.014	G.Raman-1	1.272	G.Raman-2	1.234
Beyazköy-1	970	B.Yalankoz-1	2.204	G.Raman-2A	325
Göçerler-3	703	Tokaris-17	255	Mehmetçik-1	1.207
Toplam	28.506	Meyiltepe-1	871	Aydoğdu-1	2.780

		İncirlik-1	848	Işıklı-1	2.170
		Nazilli-1	965	İkizce-13	2.247
		Çayırdere-1	452,5	Kavaklı-1	1.350
		Adatepe-1	855,5	İncirlik-2	860
		Göçerler-4	714,5	Adatepe-4 (%50 Amity)	1.700
		Göçerler-5	715	Çayırdere-2 (%50 Amity)	720
		Adatepe-2	643	Çayırdere-3 (% 50 Amity)	710
		Adatepe-3	656	D.Adatepe-2 (% 50 Amity)	1.330
		Toplam	34.212,50	Göçerler-6 (% 50 Amity)	1.257
				D.Adatepe-2 (% 50 Amity)	1.331
				Ayazlı-1 (%49 Madison)	1.800
				Toplam	43.974

Arama-tespit çalışmalarının bir kısmı Kurum tarafından yapılırken bazı arama çalışmaları çeşitli şirketlerle ortak olarak yürütülmektedir.

TPAO ile AMITY OIL INTERNATIONAL şirketleri arasında 31.08.2000 tarihinde %50 ortaklık hissesi ile "Trakya Baseni Ortak İşletme Anlaşması" imzalanmış, bu anlaşmayla her iki şirketin elinde bulunan ruhsatların ortak girişim alanlarındaki hidrokarbonun birlikte araştırılması, değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve üretilmesi amaçlanmıştır.

TPAO ile MADISON OIL arasındaki ilke anlaşması 1995 yılında imzalanmış, 2002 yılında metinde değişiklik yapılmıştır. Anlaşma ile Güney Akçakoca civarında arama ve üretim amaçlanmıştır.

Doğu Karadeniz'de Türk karasularında arama yapılması amacıyla TPAO ile BP arasında 02 Mayıs 1991'de imzalanan anlaşma ile keşif yapılınca kadar tüm giderlerin BP tarafından karşılanacağı, keşiften sonraki giderleri ise tarafların hisseleri oranında karşılayacakları karara bağlanmıştır.

TPAO ile EL PASO firması arasında imzalanan Mersin İskenderun Körfezi Anlaşması ve XIII-XIV Bölge Kara Alanları Temlik ve Ortak İşletme Anlaşması kapsamında Mersin-İskenderun körfezinde bazı çalışmalar yapılmış, kara alanlarında ise 2004 yılı sonu itibarıyla 190,875 km2 boyutlu sismik veri toplama çalışması ile birlikte proses ve yorum çalışmaları tamamlanmıştır.

TPAO ile CHEVRON TEXACO arasında 8 Aralık 1988 tarihinde imzalanan Ortak Arama ve Geliştirme Anlaşması ile birinci arama döneminde Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sismik çalışma yapılmış ve 4759 metre derinlikte bir kuyu kazılması öngörülmüş ancak çalışmalar henüz istenen düzeye gelmemiştir.

NTV PERENCO firması ile Kastel, Karaali ve Yalankoz sahalarında üretime devam edilmiş, 2002-2004 yıllarında yeni bir arama yapılmamıştır.

2. Sondaj

Arama çalışmalarının belirli bir sonuca ulaşması durumunda sondaj aşamasına geçilmekte ve

"yeryüzünden yeraltının derinliklerine farklı çaplarda yuvarlak bir delik açma işlemi" olarak tanımlanan sondaj işlemine başlanmaktadır.

Sondaj işlemine, sondaj yapma veya kuyu kazma; sondaj yapılarak açılan kuyuya sondaj veya kuyu; sondaj yapmak için kullanılan donanıma sondaj donanımı, sondaj kulesi, sondaj makinası; sondajın yapılacağı yere de lokasyon denilmektedir.

Arama, tespit, ortak arama, üretim, ortak üretim ve doğal gaz depolama amacıyla TPAO tarafından 1954-2004 yılları arasında açılan kuyulara ilişkin bilgiler aşağıdadır.

	Metraj	Adet
Arama kuyusu	2.586.246	1.093
Üretim kuyusu	1.682.309	1.042
Ortak arama kuyusu	124.814	62
Ortak üretim kuyusu	49.218	24
Müteahhide açtırılan kuyular	72.486	39
Jeotermal	4.362	5
Müteahhitlik hizmeti verilen kuyu	21.850	14
Doğalgaz depolama	27.337	11
Toplam	4.568.622	2.290

1954 yılında 755 metre ile başlayan sondaj faaliyetleri 1960'da 27.625 m., 1970'de 61.714 m., 1980'de 125.634 metre olmuş, 1986 yılında 224.969 m. ile en yüksek noktaya ulaşılmıştır. 1987'den itibaren düşüş başlamış, 1990 yılında 172.118 metre olan rakam 1994'de 83.340 m., 1997'de 90.288 m. olmuş, diğer yıllarda ise daha düşük rakamlarda seyretmiştir.

1986 yılı, 106 kuyu ile kuyu sayısı bakımından da en fazla sondajın yapıldığı yıl olmuş, 1994 ve sonraki yıllarda kuyu sayısı 50'nin altında kalmıştır.

Bugüne kadar kazılan kuyuların en derini 6111 metre olup, en derin on kuyu ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Kuyu Adı	Sondaj		Ruhsat Bölgesi	Son Derinlik (m)
	Başlama	Bitiş		
Demre-1	1985	1987	XVIII	6111
Boyluca-1	1979	1982	X	5745
Kaş-1	1988	1989	XVIII	5289
Çelikli-101	1985	1986	X	5195
Büyükalan-1	1988	1989	XVIII	5190
Çorlu-3/A	1985	1986	I	5043

Akkuyu-1	1989	1990	XIV	4871
Cumalar-1	1988	1989	XII	4829
Kaynarca-1	1982	1983	I	4828
Filyos-1	1987	1988	II	4800

151 Kuyunun derinliği 4000 metreden, 115 kuyunun derinliği 3500 metreden fazladır. Derin kuyuların büyük çoğunluğu arama-tespit amaçlı olup, üretim amaçlı en derin kuyu 3510 metre ile Hamitabat-16 kuyusudur.

Deniz sondajlarında, derin deniz sondajı (su derinliği 100 metreden fazla) sayılan kuyularla ilgili bilgiler de aşağıdadır.

Kuyu	Başlama tarihi	Bitiş tarihi	Su derinliği	Derinlik	Kazıldığı yer
Limanköy-2	22.08.1999	16.10.1999	685	3326	Batı Karadeniz
Ceylan-1	14.08.2001	09.10.2001	231	2800	Akdeniz
Limanköy-1	09.07.1999	16.08.1999	854	2755	Batı Karadeniz
Mercan-1	12.07.2001	05.08.2001	153	2021	Akdeniz
Ayşe-1	26.10.1981	22.11.1981	206	1675	Akdeniz

Sondaj faaliyetlerinin 2002-2004 yıllarındaki durumu aşağıda verilmiştir.

	2002		2003		2004	
	Adet	Metre	Adet	Metre	Adet	Metre
Arama kuyusu	8	18.332	9	16.036	14	22.897
Tespit kuyusu	5	8.501	9	14.140	6	12.229
Üretim kuyusu	2	4.380	-	-	7	12.661
Doğal gaz depolama kuyusu	5	5.577	4	12.386	4	9.374
Müt.hiz.verilen kuyu	4	4.224	7	12.710	-	-
TPAO sondaj makinası ile ortak arama kuyusu	2	3.345	6	8.073	4	4.091
Müteahhit sondaj makinası ile ortak üretim kuyusu	-	-	-	-	3	4.760
TPAO sondaj makinası ile ortak üretim kuyusu	1	2.798	-	-	1	2.782
Toplam	27	47.157	35	63.345	39	68.794

3. Kuyu Tamamlama

Açılan kuyuların çimentolama, test, log, kuyu uyarma ve kuyu tamamlama hizmetleri, Kuyu Tamamlama Hizmetleri Daire Başkanlığınca yürütülmektedir.

Son on yıllık dönemde yapılan workover, teknik operasyon ve log operasyonlarına ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

- Workover çalışmaları ve log operasyonları:

Yıllar	Tamamlama, yeniden tamamlama sayısı	Giderilen arıza sayısı	Log operasyonları
1995	61	1.975	154
1996	67	1.926	212
1997	93	2.388	243
1998	86	2.681	221
1999	105	2.546	229
2000	85	2.462	126
2001	71	2.359	124
2002	64	2.519	89
2003	52	2.516	145
2004	102	2.543	175

- Teknik operasyon çalışmaları:

Yıllar	Çimentolama	Asitleme	DST operasyonları
1995	118	34	31
1996	126	124	16
1997	156	106	68
1998	173	121	60
1999	176	148	29
2000	155	100	52
2001	166	98	13
2002	117	70	23
2003	99	62	22
2004	120	77	28

4. Üretim

Ham petrol ve doğal gaz üretimiyle ilgili işlemler Üretim Daire Başkanlığınca yürütülmektedir. 1954 yılında 400.558 varil olan ham petrol üretimi, yıllar içinde artış göstererek 1991 yılında en yüksek düzey olan 24.160.706 varile yükselmiş, sonraki yıllarda devamlı olarak düşmüştür. Doğal gazda ise 1976 yılında 7.569.665 m3 olan üretim, inişli çıkışlı bir seyir izleyerek 1999 yılında 759.253.151 m3lük rekor seviyeye ulaşmış, 2004

yılı üretimi ise 432.837.975 m3 olmuştur. 2004 yılında üretilen doğal gazın ham petrol eş değeri 2.546.105 varil olup, bu miktar da 2004 yılında üretilen ham petrole eklendiğinde 2004 yılında üretilen toplam hidrokarbon miktarı 13.081.947 varili bulmaktadır.

Seçilmiş yıllar itibarıyla ham petrol ve doğal gaz üretim rakamları aşağıda verilmiştir.

Yıllar	Ham Petrol		Doğalgaz
	(varil)	(ton)	(m3)
1954	400.558	59.254	
1960	2.491.381	362.485	
1965	4.731.514	701.116	
1970	7.077.480	1.064.024	
1975	7.558.937	1.101.598	
1976	7.041.311	1.030.124	7.569.665
1980	6.366.695	940.281	27.131.761
1985	7.196.627	1.030.228	71.651.508
1990	18.916.958	2.716.118	224.609.336
1991	24.160.706	3.463.827	214.279.641
1995	18.431.894	2.671.034	191.872.279
1999	15.034.721	2.187.262	759.253.151
2000	13.552.701	1.973.704	646.731.893
2001	12.279.001	1.789.958	280.938.850
2002	11.728.892	1.712.038	268.019.668
2003	11.108.270	1.623.616	353.261.824
2004	10.535.842	1.542.754	432.837.975

En fazla ham petrol çıkarılan sahalar ve üretimleri aşağıdaki çizelgededir.

Sahalar	Üretilen Ham Petrol (varil)		
	2002	2003	2004
B.Raman	2.359.550	2.279.080	2.192.750
Raman	1.943.850	1.944.984	2.005.004
Karakuş	1.218.787	1.125.106	1.013.542
K.Karakuş	1.018.129	890.095	807.096
G.Karakuş	735.709	696.381	576.637
Cendere	588.118	488.870	389.553

Kastel	348.319	310.693	274.993
Beşikli	284.018	288.182	282.908
Yeniköy	277.955	241.373	243.012
Tokaris	231.687	250.164	194.496

Doğal gaz açısından en verimli sahalar ile üretilen doğal gaz miktarlarına aşağıda yer verilmiştir.

Üretilen doğalgaz (m3)			
Sahalar	2002	2003	2004
Değirmenköy	79.100.095	62.937.969	50.719.983
Hamitabat	45.832.064	52.585.452	42.819.371
G.Karaçalı	41.498.444	73.800.867	26.435.726
Yulafli	27.494.841	34.138.039	16.901.501
Göçerler	22.707.718	76.143.568	50.336.655
Sevindik	14.336.782	11.173.611	7.312.260
Karaçalı	13.662.782	14.602.973	5.415.457
Çamurlu	11.114.792	11.454.117	9.511.136
K.Marmara	10.694.665	1.150.887	167.963.367
Adatepe	-	-	21.777.110

2002 yılında 12.755 m (TPAO hissesi 12.206 m), 2003 yılında 12.237 m, 2004 yılında ise 24.817 m. (TPAO payı 24.272 m) üretim kuyusu sondajı yapılmıştır.

Üretim yatırımları kapsamında; mevcut petrol ve gaz sahalarını geliştirme, Batı Raman sahası petrol üretimini yükseltme, Garzan su enjeksiyonu, Kuzey Marmara ve Değirmenköy sahaları yer altı gaz depolama proje ve çalışmaları yürütülmüştür.

5. Pazarlama

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, ürettiği ve Türkiye'de üretim yapan diğer petrol şirketlerinden satın aldığı ham petrolü Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.ye (TÜPRAŞ) satmaktadır.

Doğal gazda ise üretilen gaz boru hatlarıyla doğrudan sanayi kuruluşlarına satılmaktadır. Ancak Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, 09.03.2004 gün ve 303/30 sayı ile; dağıtım lisansına sahip ve bir dağıtım bölgesinde yapılan ihaleyi kazanan şirketin bulunması durumunda; üretici kuruluşların ürettiği doğal gazı doğrudan tüketicilere satamayacağını kararlaştırmıştır.

TPAO 2002 yılında 1.846.748 ton, 2003 yılında 1.796.464 ton, 2004 yılında 1.736.104 ton ham petrol satmış olup, geçmiş on yıllık dönemdeki satışlara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Toplam Satışlar (Ton)		
Yıllar	TPAO	Ticari
1995	2.336.547	573.468
1996	2.310.937	568.435
1997	2.253.160	568.131
1998	2.294.009	512.575
1999	1.844.775	465.909
2000	1.831.599	460.543
2001	1.658.908	461.184
2002	1.420.183	426.565
2003	1.357.334	439.130
2004	1.313.652	422.452

Aynı dönemdeki doğal gaz satışları da aşağıda gösterilmiştir.

Yıllar	Toplam Satış*		
	Bin (scf)	Bin (nm3)	Bin (sm3)
1995	6.295.652	168.673,90	178.273,20
1996	7.345.965	196.814,00	208.014,80
1997	9.072.267	243.065,30	256.898,30
1998	20.692.961	554.408,40	585.960,10
1999	26.561.077	711.627,70	752.126,80
2000	22.577.892	604.909,70	639.335,50
2001	9.602.198	257.263,30	271.904,30
2002	9.222.200	247.082,30	261.143,90
2003	12.611.138	337.879,20	357.108,10
2004	15.000.870	401.905,20	424.777,90
(*) 1nm3=37,3244 scf (standart cubic feet) olarak alınmıştır.nm3=1,056910569 sm3			

Ham petrol satış fiyatları, 20.12.2003 tarihinde 5015 sayılı Petrol Piyasası Yasasının yürürlüğe girmesinden sonra bu Yasaya göre belirlenmeye başlamıştır.

Yasanın 10. maddesinde "Petrol alım satımında fiyatlar en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa koşullarına göre oluşur. Yerli ham petrol için, teslim yeri olan en yakın liman veya rafineride teşekkül eden 'piyasa fiyatı' fiyat olarak kabul edilir" denilmekte ve piyasa fiyatının oluşumu ayrıntılı olarak düzenlenmektedir.

Doğal gazda satış fiyatı ise BOTAŞ'ın belirlediği fiyat esas alınarak, üretilen doğal gazın kalori değerine

göre hesaplanmaktadır.

6. Yurt Dışı Çalışmalar

a) Kazakistan

Kurumun Kazakistan'daki projeleri Kazak Türk Munay Ortak Şirketi (KTM Ltd.-TPAO hissesi % 49, Kazak hissesi % 51) tarafından yürütülmektedir. KTM Ltd., 1993 yılından itibaren 109 adet kuyuda 216.537 m sondaj gerçekleştirmiş olup, 2004 sonu itibarıyla çalışmalar 3 adet ruhsattaki 456,45 km²lik alanda sürdürülmektedir. KTM Ltd. Ortak Şirketinin 2004 yılı sonunda toplam üretimi 13.139.637 varil olmuştur

b) Azerbaycan

TPAO 2004 sonu itibarıyla Azerbaycan'da 4 adet arama, geliştirme ve üretim projesine ortaktır. Bunlar; ACG (Azeri-Çıralı-Güneşli) Projesi (TPAO % 6,75), Şah Deniz Projesi (TPAO % 9), Kürdaşı Projesi (TPAO % 5) ve Alov Projesidir (TPAO %10). Ayrıca Kurum, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı Projesini hayata geçirmek amacıyla kurulan BTC Co.da % 6,53, Şah Deniz gazını Gürcistan-Türkiye sınırına kadar taşıyacak olan Güney Kafkasya Doğal Gaz Boru Hattı Projesinde % 9 hisseye sahiptir.

c) Türkmenistan

Türkmenistan ile ilişkiler Kasım 1990'da iki ülke arasında imzalanan "Ekonomik ve Ticari İşbirliğine Dair Anlaşma" ile başlamış ve TPAO'nun faaliyetleri 1993 yılından bu yana bu anlaşma çerçevesinde sürdürülmüştür.

2004 yılında Batı Türkmenistan'da yeniden belirlenen petrol sahalarının geliştirilmesi projelerine katılmak ve Hazar geçişli doğal gaz boru hattının gündeme gelmesi durumunda bu projede belirli bir hisse ile yer alabilmek üzere hedefler yeniden güncelleştirilmiştir.

d) Irak

TPAO, Irak'ta hidrokarbon arama ve üretim yatırımlarına girmek için 1994 yılından itibaren Irak Petrol Bakanlığı ile temaslarda bulunmuş ve bu amaçla dört grup proje geliştirilmiş ise de projelerde önemli bir ilerleme sağlanamamış, 20 Mart 2003'deki ABD askeri müdahalesi ile de belirsizlik en üst düzeye çıkmıştır.

e) Libya

05 Ekim 1999 tarihinde TPAO adına TPOC, Libya Ulusal Petrol Şirketi NOC ile Arama, Geliştirme ve Üretim Paylaşımı Anlaşması imzalamıştır. Anlaşmaya göre, 5 yıllık arama döneminde 5 adet kuyunun kazılması ve sismik veri toplama yükümlülüğü bulunmaktadır.

Arama dönemi yükümlülüğü olarak belirlenen 5 arama kuyusundan 2'si tamamlanmış, 3'ünün daha kazılması için arama döneminin 3 yıl uzatılmasına karar verilmiştir.

f) Diğer Ülkeler

Cezayir'de ARCO Ghadames Inc. ve Santa Catalina-Lundin Oil and Gas Company ile Hassi Bir Rekaiz Arama Blokunda arama yapılmasına ilişkin projede TPAO % 25 hisseye sahip iken ortaklık sona erdirilmiştir.

Suriye Petrol ve Madenler Bakanı ile Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı arasında 15 Ocak 2001 tarihinde imzalanan "Ortak Deklarasyon" çerçevesinde Suriye'de petrol arama, üretim ve geliştirme projelerine yönelik bazı girişimlerde bulunulmuştur.

7. Diğer Çalışmalar

a) Araştırma Merkezi

Kurumun uygulamaya yönelik her türlü laboratuvar analizleri, rutin teknik servis, danışmanlık hizmetleri ve projeler Araştırma Daire Başkanlığınca yürütülmektedir. AR-GE ve teknoloji izleme çalışmaları yanında; sondaj, kuyu tamamlama ve üretim operasyonları ile ilgili olarak satın alınacak çamur, çimentolama, asitleme işlemlerinde kullanılan kimyasallar ve çeşitli katkı maddelerinin kalite kontrol testleri yapılmaktadır. Kurumda kuyuları günlük olarak izleme, lokasyon/proje/prospekt değerlendirme/perfore tespit çalışmalarına veri ve yorum bazında katkı sağlama, petrol ürünlerinin TSE ve TÜPRAŞ garanti spesifikasyonlarına uygunluklarını belirleme gibi işler de yürütülmektedir.

b) Makine-İkmal ve İnşaat

Kurumun çeşitli faaliyetlerini gerçekleştirmek için gereksinim duyulan malzeme, makine ve donanımların yurt içinden ve yurt dışından satın alınmaları, bu malzemelerin taşınması ve sigortalanması, yurt dışından satın alınanların gümrük işlemleri, makine ve cihazların bakım ve onarımı, inşaat işleri gibi çalışmalar Makine İkmal ve İnşaat Daire Başkanlığınca yürütülmektedir.

Proje ve İmalat Müdürlüğü tarafından üretilen makine, yedek parça ve benzeri malzemeler için 2002 yılında 791, 2003 yılında 631, 2004 yılında 1.488 milyar TL ödeme yapılmıştır.

İnşaat işleri de Makine-İkmal ve İnşaat Daire Başkanlığınca yürütülmektedir. 2004 yılında yapılan inşaat çalışmalarının toplam maliyeti 4.774.741.486.778 TL.dir.

c) İş Güvenliği-Çevre Koruma

Kurumdaki iş güvenliği, işçi sağlığı, yangın emniyeti, çevre korumayla ilgili görevler İş Güvenliği ve Çevre Koruma Daire Başkanlığınca yürütülmektedir.

Genel iş güvenliği kuralları, çevre koruma, ilk yardım, hidrojen sülfürden korunma ve yangından korunma konularında personele eğitim verilmekte ve iş kazalarının azaltılmasına çalışılmaktadır.

E. MALİ DURUM

TPAO; plan, program ve bütçeler, yatırım projelerinin hazırlanması, yatırım ve finansman programları, küçük tamamlama, idame ve yenileme yatırımları, fiyat ve tarifeler, muhasebe sistemleri, bilançolar, netice hesapları ve faaliyet raporları, kâr dağıtımı, tasfiye ve denetim konularında 233 sayılı KHK'ye tâbi olup, Kararnamenin 29-40. maddelerinde konuya ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

İlgili düzenlemelere uygun olarak hazırlanmış olan Kurumun 2002-2004 yılları bilanço ve gelir-gider tablolarının özetine aşağıda yer verilmiştir.

-BİLANÇO-			
AKTİF (VARLIKLAR)	(Milyon TL)		
	2002	2003 (*)	2004
I. DÖNEN VARLIKLAR	546.029.635	122.101.790	865.677.978
A. Hazır Değerler	457.152.641	17.959.232	19.107.104
B. Ticari Alacaklar	56.134.518	55.435.810	60.630.550
C. Diğer Alacaklar	1.074.309	1.380.776	642.743.804
D. Stoklar	29.970.292	32.424.166	73.199.582
E. Diğer	1.697.875	14.901.806	69.996.938
II. DURAN VARLIKLAR	905.877.039	1.241.744.155	1.211.768.926
A. Ticari Alacaklar	56.677	27.797	51.686
B. Diğer Alacaklar	758.488.474	1.013.944.166	837.715.197
C. Mali Duran Varlıklar	498.227	378.908	6.672.043
D. Maddi Duran Varlıklar	123.963.492	202.301.376	360.102.859
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-	515.600	547.052
F. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	4.436.440	4.222.354	6.338.767
G. Diğer	18.433.729	20.353.954	341.322
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	1.451.906.674	1.363.845.945	2.077.446.904

PASİF (KAYNAKLAR)			
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	140.439.086	83.165.713	142.825.752
A. Mali Borçlar	4.791.948	311.384	146.075
B. Ticari Borçlar	11.033.345	27.408.675	29.866.373
C. Diğer Borçlar	4.116.671	6.101.001	4.642.851
D. Alınan Avanslar	31.969	259.878	43.117
E. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükl.	61.940.006	35.703.635	43.380.265
D. Borç ve Gider Karşılıkları	54.001.536	12.225.454	62.688.346
G. Diğer	4.523.611	1.155.686	2.058.725
II. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	35.821.462	91.350.710	326.628.540
A. Mali Borçlar	25.983.009	81.852.881	247.135.367
B. Borç ve Gider Karşılıkları	9.750.056	9.435.951	79.439.229
C. Diğer	88.397	61.878	53.944
III. ÖZKAYNAKLAR	1.275.646.126	1.189.329.522	1.607.992.612

A. Ödenmiş Sermaye	68.907.249	342.669.517	670.662.550
B. Sermaye Yedekleri	466.471.346	370.790.009	274.210.928
C. Kâr Yedekleri	192.089.762	344.697.724	401.349.719
D. Geçmiş Yıl Kârları	185.672.968	-	-
E. Geçmiş Yıl Zararları (-)	-	-	-
F. Dönem Net Kârı	362.504.801	131.172.272	261.769.415
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	1.451.906.674	1.363.845.945	2.077.446.904
(*) 2003 yılı rakamlarında; 2004 faaliyet raporunda yer alan düzeltilmiş rakamlar değil, 2003 yılı faaliyet raporunda yer alan ve gelir tablosuyla da uyumlu olan rakamlar esas alınmıştır.			

-GELİR TABLOSU-			(Milyon TL)
	2002	2003	2004
A.Brüt Satışlar	512.454.769	575.974.608	638.888.089
B. Satış İndirimleri (-)	-	57.597.461	61.276.790
C. Net Satışlar	512.454.769	518.377.147	577.611.299
D. Satışların Maliyeti (-)	180.931.967	215.949.467	234.342.979
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	331.522.802	302.427.680	343.268.320
E.Faaliyet Giderleri (-)	112.761.764	147.466.794	217.018.348
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	218.761.038	154.960.886	126.249.972
F. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar	307.772.742	136.715.358	424.573.634
G. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)	49.716.842	50.010.422	143.293.723
H. Finansman Giderleri (-)	6.962.068	-	-
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	469.854.870	241.665.822	407.529.883
I. Olağandışı Gelir ve Kârlar	98.990.251	11.752.016	30.454.164
İ. Olağandışı Gider ve Zararlar	43.321.758	61.910.371	136.353.050
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	525.523.363	191.507.467	301.630.997
K.Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılı (-)	163.018.562	60.335.195	39.861.582
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	362.504.801	131.172.272	261.769.415

- Son on yıllık dönemdeki gelir ve giderler ile kâr/zarar durumu aşağıda gösterilmiştir.

(Milyon TL)			
Yıllar	Gelirler	Giderler	Kâr / Zarar
1995	20.650.354	13.131.819	7.518.535

1996	44.307.630	21.179.390	23.128.240
1997	65.768.383	44.666.672	21.101.711
1998	82.097.338	80.711.007	1.386.331
1999	205.077.181	185.583.934	19.493.247
2000	443.802.383	266.970.293	176.832.090
2001	1.084.892.813	471.469.880	613.422.933
2002	919.217.762	393.694.399	525.523.363
2003	666.844.521	475.337.054	191.507.467
2004	1.093.915.887	792.284.890	301.630.997

Kurumun 2002-2004 yıllarında elde ettiği kârın dağıtımını gösteren çizelgeye aşağıda yer verilmiştir.

	(Milyon TL)		
	2002	2003	2004
Dönem kârı	525.523.363	191.507.467	301.630.997
Ödenecek vergi ve yasal yükümlülükler	163.018.563	60.335.195	39.861.582
- K.V.	127.829.216	52.667.035	21.906.564
- G.V. kesintisi	3.034.351	321.824	7.296.197
- Diğer vergi ve yasal yükümlülükler	32.154.996	7.346.336	10.658.821
Net dönem kârı	362.504.800	131.172.272	261.769.415
1.Tertip yasal yedek akçe	100.000.000	38.301.493	60.326.200
2.Tertip yasal yedek akçe	52.500.960	18.574.156	40.288.643
Özel Fonlar (Geçmiş yıl kârına ilave edilmek suretiyle 233 KHK hükümleri gereği daha sonra ödenmemiş sermayeye mahsup edilmek üzere tevzii öngörülen tutar) dağıtımı	210.003.840	74.296.623	161.154.572

IV. SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER

A. YÖNETİM KURULU

1. Yönetim Kurulu Toplantıları

233 sayılı KHK'nın 10. maddesine göre; Yönetim kurulunun ayda en az iki defa toplanması gerekir. 2004 yılının Şubat ve Ağustos aylarında yeterli sayıda üye bulunmasına karşın birer toplantı yapılmıştır.

TPAO Yönetim Kurulu üyelerinin özürlerini sözlü olarak Yönetim Kurulu Başkanlığına bildirmeleri üzerine toplantıda izinli sayılmalarına karar verilmektedir. Her ne kadar özürlerin yazılı olarak bildirilmesine ilişkin bir düzenleme yok ise de özürsüz toplantılara katılmamanın sonuçlarının uygulanabilmesi açısından Yönetim

Kurulu üyelerinin özürlerini yazılı olarak bildirmeleri yararlı olacaktır.

2. Yönetim Kurulu Kararları

Yönetim Kurulu kararları üzerinde yapılan incelemede, bir çok kararın toplantı sırasında Başkanın sözlü önerisi üzerine gündeme alındığı ve karara bağlandığı, dolayısıyla üyelere konu hakkında yeterince bilgi edinme ve araştırma olanağı verilmediği görülmektedir.

Kararların sağlıklı alınabilmesi açısından bu uygulamadan vazgeçilerek gündemin tamamı hakkında Yönetim Kurulu üyelerinin önceden bilgilendirilmesinin usul edinilmesi gerekmektedir.

233 sayılı KHK'nın 10. maddesi uyarınca Yönetim Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanması ve kararlarını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alması gerekmektedir.

2002/4809 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki 2003 yılı Yatırım ve Finansman Kararnamesinin 4. maddesinin (e) bendinde; İstihdama ilişkin tüm konularda, karar almaya yalnızca kuruluş yönetim kurullarının yetkili olacağı ve bu konuda yetki devri yapılmayacağı belirtilmiştir.

Türkiye Petrolleri A.O. Kapsam Dışı Personel Yönetmeliğinin 6. maddesinin (a) bendinde de; görev kadro derecesi 1 olan personelin suçlu olarak işten çıkarılması dışında atama, nakil, terfi ve her türlü işten çıkarma veya çıkarılma işlemlerinin Genel Müdürün önerisi üzerine Yönetim Kurulu Kararı ile yapılacağı kurula bağlanmıştır.

04.07.2003 günlü, 1433 sayılı TPAO Yönetim Kurulu Kararıyla Yönetim Kurulunda üye eksikliğinin giderilmesine kadar geçecek sürede Yönetim Kuruluna ait bulunan 1 görev dereceli personelin atama, nakil ve terfi işlemleri ile bu personele 1. derece imza yetkisi; 17.07.2003 günlü, 1435/8 sayılı Yönetim Kurulu Kararıyla TPIC, KTM şirketleri ile yurt dışı ofis ve bürolara ve Vakıfa atama yetkisi Genel Müdüre devredilmiştir.

28.10.2003 günlü, 1441/5 sayılı Kararda, Yönetim Kurulu üye sayısının salt çoğunluğu sağlamış olmasına rağmen Yönetim Kurulunun TPIC, KTM şirketleri ile yurt dışı ofis ve bürolara ve Vakıfa yapılacak atama yetkisi ile görev kadro derecesi 1 olan personelin suçlu olarak işten çıkarılması dışında atama, nakil, terfi ve her türlü işten çıkarma yetkisinin 31.12.2003 tarihine kadar Genel Müdür tarafından kullanılmasının uygun görüldüğü belirtilmiştir.

Yönetim Kuruluna ait bulunan yetkilerin yürürlükteki düzenlemelere aykırı bir biçimde Genel Müdüre devredilmesi uygulamasına son verilmelidir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Mal ve Hizmet Alımı İhale Yönetmeliğinin 28. maddesinde; ihale kararı almaya, onaylamaya ve harcama yapmaya yetkili birimlerin yetki sınırlarının her yıl ve/veya günün ekonomik koşulları dikkate alınarak gerekli görülecek zamanlarda Yönetim Kurulunca saptanacağı belirtilmiş ve bu kural uyarınca Ortaklık Genel Müdürüne tanınan yetki limiti 1.125.000.000.000 TL olarak belirlenmiştir.

Yönetim Kurulunun 17.07.2003 günlü, 1435/13 sayılı; 14.10.2003 günlü, 1440/18 sayılı kararlarında ve diğer bazı kararlarında, Yönetim Kuruluna ait bulunan önemli yatırım ve ihale işlemlerinde yetki Genel Müdüre veya Genel Müdürlüğe bırakılmıştır.

B. PERSONELE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

1. Açıktan Atama İşlemleri

-17.06.2000 günlü, 24082 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar İçin Yapılacak Merkezi Sınava Girecekler ile Eğitim Düzeyleri İtibarıyla Merkezi Sınav Dışında Kalanlar ve Bunların İşe Yerleştirilmelerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin 15. maddesinde, atama izni alınan daimi işçi kadroları ile atanacaklarda aranan nitelikleri içeren ve İş Kurumuna gönderilecek olan istem yazılarında;

a) Daimi kadroya alınacak işçilerde aranılan niteliklerin (8. maddede belirtilen genel niteliklerin ve işin gerektirdiği özel niteliklerin dışında adayların başvuru koşullarını kısıtlayıcı nitelikler ileri sürülemez),

b) Açık kadro sayısı ve işçilerin çalıştırılacağı işyerinin ad ve adresinin

gösterileceği belirtilmiştir.

Ortaklığın 24.08.2004 günlü, 7530-13384 sayılı yazısı ile; dördü uzman olmak üzere toplam 62 kadro için açıktan atama izni istenmiş, Devlet Personel Başkanlığının 02.09.2004 günlü, 18094 sayılı yazısı ile bu izin verilmiştir.

17.12.2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan sınav ilanında ortaklık yatırım uzmanı, finansman uzmanı ve ekonomi uzmanı unvanları yer almış; yatırım uzmanı kadrosuna erkek, finansman uzmanı ve ekonomi uzmanı kadrolarına ise bayan atanacağı belirtilmiş; ayrıca adaylarda 5 yıl deneyim ve 30 yaşında olmak koşulu aranmıştır. Oysa ortaklık kadrolarında ve Başbakanlıktan alınan açıktan atama izninde yukarıda sayılan görev unvanları yer almamaktadır. Ayrıca belirli kadrolar için cinsiyet ayrımı yapılması ve en az yaş sınırı konulması konuya ilişkin Tebliğin 15. maddesinin a bendine aykırıdır.

Nitekim Türkiye İş Kurumunun 25.01.2005 günlü, 2594 sayılı yazısı ekinde; yatırım uzmanı kadrosu, finansman uzmanı kadrosu ve ekonomi uzmanı kadroları için birer aday bildirilmiştir. 08.02.2005 tarihinde düzenlenen sözlü sınavda; sınavdan önce TPAO'nun iştiraki olan Turkish Petroleum International Company Limited Şirketi (TPIC) personeli olarak TPAO'da görev yaptıkları anlaşılan üç aday da başarılı sayılmıştır.

-17.06.2000 günlü, 24082 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tebliğin 4. maddesinde; Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinin 12. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde

a) Askerlik nedeniyle işten ayrılan işçilerden bu görevin sona ermesinden başlayarak iki ay içinde işe girmek için başvuranların,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarınca 1475 sayılı İş Yasasınının 24. maddesine göre çıkarma tarihinden itibaren 6 ay içinde işe alınanların,

c) Zorunlu hizmetle yükümlü olanların,

kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak daimi işçi giriş sınavlarına merkezi sınavda başarılı olma koşulu aranmaksızın kabul edilebilecekleri öngörülmüştür.

Yapılan incelemede merkezi sınav bağışıklığından yararlandırılmaması gereken bazı kişilerin, Türkiye İş Kurumu tarafından sınav bağışıklığından yararlandırılacak öncelikliler listesiyle TPAO Genel Müdürlüğüne

bildirildiği ve Ortaklık tarafından yapılan sözlü giriş sınavlarında bu tür bazı kişilerin başarılı ilan edilerek işe alındıkları saptanmıştır.

-TPAO, açıktan elaman alımı için, KİT Genel Yatırım ve Finansman Programlarıyla yapılan düzenlemelere göre açıktan atama izni almak ve sınav açmakla yükümlüdür.

TPAO'nun Turkish Petroleum International Company Limited Şirketini (TPIC) aracı olarak kullanarak, yukarıda belirtilen kurallara aykırı biçimde eleman aldığı anlaşılmıştır.

TPAO ile TPIC arasında düzenlenen 19.01.1990 tarihli hizmet sözleşmesine dayalı olarak 01.05.2005 tarihi itibarıyla TPAO'da çalıştırılan TPIC elemanı sayısı 52'dir. Söz konusu kişilere TPIC tarafından ödenen ücretler TPAO'ya fatura edilmektedir.

2. Yurt Dışı Sürekli Görevlendirmeler

Yurt Dışı Sürekli Görevlendirme Yönetmeliği kapsamında yapılan uygulamalara ilişkin bazı saptamalara aşağıda yer verilmiştir:

-Yönetim Kurulu kararı ile yurt dışında personel görevlendirilmektedir. Yönetmeliğe göre; yurt dışı görevlendirme süresi, her bir görevlendirme için en fazla 3 yıl olarak belirlenmiştir. Ancak uygulamada bu düzenlemelere uyulmamış; birçok personel, yönetmeliklerde belirtilenden daha uzun sürelerde yurt dışında kalmış; sürenin uzatılması için herhangi bir işlem yapılmamış ya da süre çok aşıldıktan sonra uzatıma ilişkin Yönetim Kurulu kararları alınmıştır.

-Yurt Dışında Sürekli Olarak Görevlendirilecek Personel Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesinde; Azerbaycan, Libya ve Türkmenistan'da görevlendirilecek personel için yapılacak ödemeler belirlenmesine rağmen, Kazakistan'da görevlendirilecek personel için herhangi bir miktar belirlenmemiştir. Uygulama birliğinin sağlanması açısından, Yönetmeliğin ek ücretlere ilişkin maddesinde Kazakistan'da görevlendirilecek personel için de ücret belirlenmesi yararlı olacaktır.

-Yurt dışında sürekli görevlendirilen personele, konaklama ve ulaşım olanakları da sağlanmakta, ayrıca yurt içindeki ücretlerinin tamamı da ödenmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında yurt dışına sürekli görevle gönderilen personele ayrıca yurt içinde aylık veya ücret ödemesi yapılmamaktadır. TPAO'nun da bu genel uygulama doğrultusunda yeni bir düzenleme yapması uygun olacaktır.

3. Kapsam Dışı Personel Yönetmeliği

Kapsam Dışı Personel Yönetmeliğinde görev unvanlarına atanma koşullarına ilişkin bir düzenleme yapılmamış, Yönetmeliğe eklenen "Tablo-2" de tüm "Kapsam Dışı Görev Unvanları İçin Asgari Tahsil Şartı ve Hizmet Süreleri" belirlenmiştir. Söz konusu tabloda, Ortaklık bünyesinde bulunan tüm görev unvanları için (kadro dereceleri dikkate alınarak) en az öğrenim ve hizmet süresi koşulu getirilmiştir. Kapsam dışı personelin, atanabilecekleri her görev unvanı için Tablo-2'de belirtilen koşulları taşıması gerekmektedir.

Ancak Tablo-2'nin devamında, 7 maddeden oluşan "Not" eki bulunmaktadır. Bu notun 1'nci maddesinde; "Yukarıda belirtilen asgari tahsil şartı ve hizmet sürelerinin dışında uygulama yapılması, Yönetim Kurulu Kararı ile mümkündür" ifadesi yer almaktadır.

Böylece, TPAO'da bulunan her görev unvanı için belirlenen en az öğrenim ve hizmet süresi koşulunun Yönetim Kurulu kararı ile sınırsız biçimde değiştirilmesine yol açılmıştır.

2002-2005 (Ocak-Haziran) arası döneme ilişkin Yönetim Kurulu kararları incelendiğinde; en az öğrenim ve süre koşullarını taşımayan personelin, ilgili görev unvanlarına atanmasına ilişkin bir çok karar bulunduğu görülmüştür.

C. TPAO'NUN YURT DIŞINDA KURULU İŞTİRAKLERİ

1. Mevcut İştirakler

TPAO, yasal merkezi yurt dışında bulunan bazı şirketler kurmuş ve özellikle yurt dışındaki faaliyetlerini bu iştirakleri aracılığıyla yürütmüştür. Bu kapsamda faaliyet gösteren yurt dışı iştirakler şunlardır:

- TPIC (Turkish Petroleum International Company Ltd.)
- Kazaktürkmunay Ltd.
- TPOC Ltd. (Turkish Petroleum Overseas Company Ltd.)
- TPEOFC (Turkish Petroleum Early Oil Finance Company) (Hisselerinin tamamı TPOC'ye aittir)
- TPBTC Ltd. (Turkish Petroleum BTC Ltd.)
- TPSCP Ltd. (Turkish Petroleum South Caucasus Pipeline).

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 58. maddesinin 3 numaralı fıkrasının tanıdığı yetki uyarınca Bakanlar Kurulu 28 Temmuz 1988 günlü, 13180 sayılı Kararıyla Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının yurt dışında şirket kurmasına ve kurulmuş şirketlere iştirak etmesine izin vermiştir.

Bu karar kapsamında, 7 Kasım 1988 tarihinde TPIC kurulmuştur. Şirketin kuruluş amacı; yurt içi ve yurt dışında petrol ameliyeleri (arama, sondaj, üretim, taşıma, pazarlama, servis hizmetleri, rafinaj) konularında faaliyet göstererek Türkiye'nin petrol gereksiniminin karşılanmasına katkıda bulunmaktır. Şirket, Channel Adaları (Jersey), İNGİLTERE adresinde kurulu olup merkezi aynı yerdedir.

Kazaktürkmunay Ltd., Bakanlar Kurulunun 1993/3981 sayılı Kararı doğrultusunda 09 Ocak 1993 tarihinde Kazakistan'da kurulmuştur.

TPOC Ltd. (Turkish Petroleum Overseas Company Ltd.) Bakanlar Kurulunun 1995/7590 sayılı Kararı doğrultusunda, TPAO'nun Azerbaycan'daki Şah Deniz Projesine katılmasını sağlamak amacıyla 06 Şubat 1996 tarihinde Jersey Channel Adalarında kurulmuştur.

TPEOFC (Turkish Petroleum Early Oil Finance Company), TPAO'nun Azerbaycan'daki ACG Projesinin finansmanı için gereksinim duyduğu krediyi uluslararası finans kuruluşlarından sağlamak amacıyla TPOC aracılığıyla kurduğu bir şirkettir.

TPBTC Ltd. (Turkish Petroleum BTC Ltd.) ve TPSCP Ltd. (Turkish Petroleum South Caveasus Pipeline)

şirketleri, Bakanlar Kurulunun 2000/1398 sayılı Kararı doğrultusunda; vergi bağışıklığı sağlanması, ortağı bulunan proje şirketi BTC Co.nun aynı yerde kurulu olması nedeniyle Cayman adalarında kurulmuştur.

TPBTC Ltd., Bakü-Tiflis Ceyhan Boru Hattı Projesine TPAO'nun katılımını sağlamak amacıyla 20 Şubat 2002 tarihinde, TPSCP Ltd. ise Şah Deniz Projesinin boru hattı bölümüne katılmak amacıyla 24 Mayıs 2002 tarihinde kurulmuştur.

2. İştiraklerin Yurt Dışında Kuruluş Amacı

233 sayılı KHK'nın 58/3. maddesi uyarınca teşekküllerin Bakanlar Kurulu kararıyla yurt dışında kurduğu veya iştirak ettiği şirketler 233 sayılı KHK kurallarına bağlı olmaksızın kurulan işletmelerdir. Yurt dışında kurulan veya iştirak edilen şirketler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları personelinin hizmete alınmalarını, görev ve yetkilerini ve diğer özlük haklarını düzenleyen 399 sayılı KHK kapsamına da girmemektedir. Bu düzenlemeler, TPAO'nun yurt dışında şirket kurmasının temel gerekçesini oluşturmakta ve Ortaklığa bu tür şirketler üzerinden yapılacak idari ve mali işlemler konusunda geniş bir serbestlik tanımaktadır.

Sermayesinin tamamı Devlete ait bir KİT olan TPAO'nun yurt dışı iştirakleri aracılığıyla elde edeceği kazançtan dolayı herhangi bir vergisel avantajı olmamakta, hatta ek bir vergi veya en azından işlem maliyetiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu açıdan ele alındığında, yurt dışında şirket kurmanın TPAO'ya mali açıdan daha çok zararı olmakta, ancak kamu kaynağı kullanmakta olan Kuruma, bu şirketleri aracılığıyla yaptığı idari ve mali tasarruflarını ilgili kamu otoritelerinin gözetim ve denetiminden uzak bir şekilde gerçekleştirme olanağı sağlamaktadır.

3. Yurt Dışında Kurulu Şirketlerin Mali Yapısı

TPAO tarafından yurt dışında kurulan TPIC dışındaki şirketler, herhangi bir mal veya hizmet alım satımı ile uğraşmamaktadır. Buna karşılık TPIC, kurumsal yapısı ve gerçekleştirdiği işlemler itibarıyla diğerlerinden ayrılmaktadır. TPIC'in kurulmasına izin veren Bakanlar Kurulu Kararında faaliyet alanının yurt dışındaki petrol ameliyeleri olduğu belirtilmiştir.

Oysa TPIC'in faaliyetleri irdelendiğinde, bu şirketin önemli ölçüde Türkiye'de faaliyet gösteren bir şirket olduğu, gelirlerinin önemli bir bölümünün ülkemizde elde edildiği görülmektedir.

Sermayesinin %100'ü TPAO'ya ait olan TPIC yasal merkezinin yurt dışında olmasının bir sonucu olarak KİT'lere ilişkin düzenlemelere, kamu kaynağı kullanan bir kuruluş olmasına rağmen, kamunun gözetim, denetim kısıtlamalarına tabi değildir.

TPAO yürürlükteki düzenlemelerin izin vermediği işlemleri TPIC kanalıyla kısa yoldan gerçekleştirmektedir. Tüm bu işlemler, TPAO ile TPIC arasında imzalanan 19 Ocak 1990 tarihli bir sözleşme ve eklerine dayalı olarak yapılmaktadır.

TPIC'in toplam 185 çalışanı bulunmaktadır. Bu çalışanlardan 52'si TPAO hizmetlerinde görev yaparken kalanlar TPIC hizmetinde çalışmaktadır. TPIC personeli olduğu halde TPAO'da çalışan 52 personelin maaşları TPIC tarafından ödenmekte, ancak bu ödemeler daha sonra TPAO'dan tahsil edilmektedir.

Kamu kaynağı kullanmasına rağmen yurt dışında kurulması nedeniyle 233 ve 399 sayılı KHK'lerin getirdiği düzenlemelere tabi olmayan TPIC'in yasal merkezinin Türkiye'ye getirilerek her türlü gözetim ve

denetimle birlikte genel düzenlemelere tâbi olması sağlanmalıdır.

D. YURT DIŞI PROJELERİN FİNANSMANI AMACIYLA ALINAN KREDİLER

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı yurt dışı projelerinin finansmanı amacıyla yurt dışı kredi kullanmıştır. Bu kredilerden Azerbaycan'daki ACG Projesinde erken petrol üretimi için kullanılan kredi ile ACG Projesinin birinci yatırım aşaması için kullanılması düşünülen kredi (Faz 1 Kredisi); sağlanması, yöntemi, maliyeti ve kullanımı açısından özellik göstermektedir.

ACG projesinin finansmanında kullanılmak üzere çok uluslu kredi kuruluşlarından sendikasyon kredisi alınması amacıyla proje ortaklarından oluşan bir konsorsiyum kurulmuştur. Konsorsiyumun 1995-1998 yılları arasında yaptığı çalışmaların olumlu sonuçlanması üzerine, kredi anlaşması 10.12.1998 tarihinde imzalanmış ve TPAO toplam 37.135.500 dolar kredi kullanmıştır. Söz konusu kredi, 09.12.2003 tarihinde yapılan ana para ve faiz ödemesi ile kapatılmıştır.

TPAO'nun kredi sağlamak amacıyla oluşturulan konsorsiyum harcamalarına katılım payı ile kreditor kuruluşlara ayrıca ödediği diğer giderler (2.878.638,35 + 1.052.353,37=) 3.930.991,72 dolara ulaşmıştır. 37.135.500 dolar tutarında bir kredi için faiz dışında bu miktarda bir gider yapılmasının ekonomik ve ticari gereklere uygun olmadığı tartışmalıdır. Üstelik TPAO çalışanları, 1996 yılından başlamak üzere söz konusu kredilerin sağlanması amacıyla oluşturulan konsorsiyumun çalışmalarına katılmak üzere bir çok kez yurt dışına gönderilmişlerdir. Örneğin, bir Kurum personeli, kredi görüşmelerine katılmak üzere; 1996 yılında 11, 1997 yılında 19, 1998 yılında 17 defa yurt dışına gitmiştir. Kuşkusuz bu tür giderler de kredi sağlanması maliyetlerinin bir parçasını oluşturmaktadır.

TPAO'nun hissedar sıfatı ile yer aldığı Azerbaycan'daki Mega Projenin erken petrol üretim safhasından sonra gerçekleştirilen Faz 1 dönemindeki yatırımları karşılamak üzere, ikinci bir kredinin alınması gündeme gelmiş ve Yönetim Kurulu 13 Eylül 2000 gün ve 1337 sayı ile çalışmalara başlanmasını kararlaştırmıştır.

Faz 1 Projesi için oluşturulan konsorsiyuma 13 Ekim 2001 tarihinden 30.09.2004 tarihine kadar toplam 2.917.526,28 dolar tutarında "kredi temin masraflarına katılım payı" ödenmiştir. Ancak, daha sonra TPAO tarafından alınan bir kararla, konsorsiyum aracılığıyla kredi alımından vazgeçilmiştir. Bu suretle TPAO, almadığı bir kredi için 2.917.526,28 dolar tutarında bir maliyeti gereksiz yere üstlenmiştir. Konunun adli, idari ve mali açıdan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulunca incelenmesinde yarar görülmektedir.

E. MALÎ SORUNLAR

1. Sermaye Durumu

TPAO'nun kuruluşundan 2004 yılı sonuna kadarki sermaye artışları aşağıda gösterilmiştir.

SERMAYE MİKTARI	SERMAYE ARTIŞ TARİHİ VE TESCİL NUMARASI	
150 Milyon	Kuruluş sermayesi-16.03.1954/8659	Resmi Gazete
500 Milyon	19.10.1964/2292	Ticaret Sicil Gazetesi
1 Milyar	10.06.1969/3675	Ticaret Sicil Gazetesi
1,5 Milyar	24.02.1973/4780	Ticaret Sicil Gazetesi

2 Milyar	04.09.1973/4940	Ticaret Sicil Gazetesi
10 Milyar	13.11.1980/121	Ticaret Sicil Gazetesi
500 Milyar	09.11.1984/18570	Resmi Gazete
1 Trilyon	29.12.1989/2433	Ticaret Sicil Gazetesi
3 Trilyon	11.01.1991/2692	Ticaret Sicil Gazetesi
30 Trilyon	17.12.1997/4442	Ticaret Sicil Gazetesi
100 Trilyon	10.05.1999/4787	Ticaret Sicil Gazetesi
200 Trilyon	20.09.2002/5639	Ticaret Sicil Gazetesi
450 Trilyon	16.04.2003/5779	Ticaret Sicil Gazetesi

31.12.2004 itibarıyla sermayenin ortaklara göre dağılımına da aşağıda yer verilmiştir.

Ortaklar	Sermaye			
	Taahhüt Edilen (Bin TL)	Hisse Oranı (%)	Ödenen (Bin TL)	Ödenmeyen (Bin TL)
Hazine	449.999.409.250	99,9	342.668.926.482	107.330.482.768
T.C. Emekli Sandığı	547.336		547.336	
T. İş Bankası	10.000		10.000	
TPAO Personeli Yardım Sandığı	19.251		19.251	
Sümerbank	5.000		5.000	
Halk Sigorta	100		100	
Anadolu Sigorta	1.000		1.000	
İstanbul Sigorta	3.320		3.320	
Ahmet Neyzi	75		75	
Kimon Kozmeto	50		50	
Yapı Kredi Bankası	4.000		4.000	
Ankara Türk Sigorta	356		356	
Tam Sigorta A.Ş.	125		125	
Sofia Nahum	27		27	
Andrea Nahum	40		40	
Filepha Nahum	40		40	
Mehmet Fahri Diriker	15		15	
Mehmet Fevzi Göksaltık	15		15	
TOPLAM	450.000.000.000	100.0	342.669.517.232	107.330.482.768

233 sayılı KHK'nın 2. maddesinde; sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan kamu iktisadi teşebbüsünün iktisadi devlet teşekkülü olduğu belirtilmiştir. Kararnameye ekli listede de TPAO teşekküller arasında sayılmıştır.

Bu düzenleme uyarınca teşekküllerde sermayenin tamamının Devlete ait olması gerekmektedir. Oysa TPAO sermayesinin 590.750 bin liralık kısmı özel ve tüzel kişilere aittir.

2. KDV ve ÖTV Bağışıklığından Tam Olarak Yararlanılmaması

Katma Değer Vergisi Yasasının 13. maddesinin "c" bendinde "...6326 sayılı Petrol Kanunu hükümlerine göre yapılan petrol arama faaliyetlerine ilişkin olmak üzere, bu faaliyetleri yürütenlere yapılan teslim ve hizmetler" vergiden bağışık tutulmuşlardır.

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Yasasının 7. maddesinin 1/b numaralı bendi uyarınca Yasaya ekli (I) sayılı listede yer alan malların 6326 sayılı Petrol Yasasına göre petrol arama ve üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere bu faaliyetleri yapanlara teslimi vergiden bağışiktir.

Sismik ekiplerince yapılan harcamaların genellikle KDV ve ÖTV'yi içeren tutarlar üzerinden gerçekleştiği ve Ortaklığın yukarıda değinilen bağışıklıklardan yararlanmadığı görülmüştür.

TPAO tarafından 2004 yılında sismik ekipler aracılığıyla gerçekleştirilen akaryakıt harcamalarının toplam tutarı 1.474 milyar liradır. Söz konusu alımlar, KDV ve ÖTV'den bağışık tutularak yapılsaydı anılan harcamalar için 553 milyar lira ödenecek ve böylece kurum 921 milyar lira daha az ödemede bulunacaktı. Kurumun çeşitli kuruluşlarından faizle kredi kullandığı dikkate alındığında bu uygulamanın önemi daha da artmaktadır.

3. Devlet Hissesi Karşılığı Teslim Alınan Ham Petrol

6326 sayılı Yasanın 78. maddesi, arayıcı veya işletmecileri, arama veya işletme sahasından üretip depoladıkları petrolün sekizde birini Devlet hissesi olarak ödemekle yükümlü kılmıştır. Devlet hissesi para veya petrol olarak ödenebilmektedir.

Devlet hissesi ile ilgili diğer temel düzenlemelere Petrol Tüzüğü'nün 81 ilâ 94. maddelerinde yer verilmiştir. Tüzük uyarınca, Devlet hissesi her arama ve işletme sahası için ayrı ayrı ve aylık dönemlerde tahakkuk ettirilir.

Arayıcı ve işletmeciler, bir dönem içinde üretip depoladıkları petrolün cins ve türüne göre miktarını, kuyu başı fiyatını, bunlar üzerinden ödenmesi gereken Devlet hissesini ve diğer bilgileri içeren Devlet hissesi bildirimini, tahakkuk dönemini izleyen ayın ilk on beş günü içinde, Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne vermek zorundadırlar.

TPAO'nun kendi üretimiyle ilgili Devlet hissesi yanında diğer bazı özel petrol şirketlerine ait Devlet hissesini de ödediği görülmüştür.

Başka şirketlere ait Devlet hissesinin TPAO tarafından ödenmesinin gerekçesi olarak Batı Raman sahasında Ortaklığın ürettiği petrolün gravitesinin çok düşük olması nedeniyle yaşanan pazarlama ve dağıtım güçlükleri gösterilmiştir. Diğer petrol şirketlerinin ilgili üretim sahalarında ürettiği petrole ilişkin Devlet hissesinin ödenmesi karşılığı olarak sağlanan yüksek kaliteli petrol, TPAO'nun ürettiği düşük kaliteli petrolle karıştırılmakta, böylece ortaya çıkan yeni karışım, boru hattında nakledilebilmekte, pazarlaması ve işlenmesi kolaylaşmaktadır.

Paylarına düşen Devlet hissesinin ödenmesi karşılığı, bildirimlerde yer alan miktardaki petrolü TPAO'ya teslim eden şirketlerin bu işlemler için fatura düzenlemedikleri, dolayısıyla KDV hesaplamadıkları görülmüştür. Belge düzenlenmeyen bu teslimler dolayısıyla ilgili şirketlerin kurumlar vergisi matrahlarını nasıl hesapladıkları ise bilinmemektedir.

Açıklanan nedenlerle, paylarına düşen Devlet hissesi TPAO tarafından ödenen şirketlerin Maliye Bakanlığınca vergi incelemesine tâbi tutulması ve TPAO'nun da bu tür alımları için Vergi Usul Yasası uyarınca belge istemesi gerekmektedir.

4. Ödenen Tazminat ve Cezalar

Denetlenen dönemde, TPAO önemli miktarda tazminat ve para cezası ödemiş, ayrıca ruhsatlar gereği üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmemesi nedeniyle Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne teminat mektupları paraya çevrilmiştir.

2004 yılında ödenen 577.704.850.000 TL tutarındaki para cezasının 576.207.250.000 TL'si TPAO'nun Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne olan yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Aynı şekilde, Hesap Uzmanları Kurulunca yapılan 1996-2000 yıllarına ilişkin vergi incelemesi, merkezi uzlaşma ile sonuçlanmış ve TPAO yaklaşık 170 trilyon liralık vergi, gecikme faizi ve ceza ödemek durumunda kalmıştır.

Yasal yükümlülüklerin tam ve zamanında yerine getirilmesini sağlamak amacıyla Ortaklık tarafından etkin bir yönetsel sistem oluşturulmasında ve teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ve para cezasına çarptırılma nedenlerinin araştırılarak, sorumluların saptanması amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulu tarafından inceleme ve araştırma yapılmasında yarar görülmektedir.

5. Aramalarda Kullanılan Dozerler

TPAO tarafından sondaj öncesi petrol arama faaliyetleri kapsamında sismik tarama ekiplerinin tarama yapılacak bölgelere ulaşabilmesi için yol açma işlerinde kullanılacak dozerler kiralanmaktadır. 2004 yılında 6 dozer için ödenen kira bedeli 1.395.497.082.834 TL'dir.

19 Temmuz 2005 itibarıyla TPAO'nun elinde, 5 tanesi Adıyaman, 4 tanesi Batman Bölge Müdürlüğünde olmak üzere 9 dozer bulunmaktadır. Dozerlerin en eskisi 1973, en yenisi 1998 modeldir. TPAO'nun çeşitli bölge müdürlüklerinde bu dozerleri kullanabilecek toplam 28 iş makinesi operatörü çalışmaktadır.

Elde yeterli dozer ve operatör bulunmasına karşın, dozer kiralanması konusunu TPAO yetkilileri, önceki yıllarda sismik aramalar için bu dozerlerin kullanılmaya çalışıldığı, ancak dozerlerin bakım ve tamir giderlerinin yüksek tutarlara ulaştığı, arızası durumunda sıkıntılar yaşanması nedeniyle verim alınmadığı ve işlerin aksadığı gibi gerekçelerle açıklamışlardır.

TPAO'nun mülkiyetinde bulunan gereksinim fazlası dozerlerden model olarak eski durumda bulunanların satış yoluyla elden çıkarılarak sayısının azaltılması, kalanların da bölgelerin iş yükü gözetilerek yeniden dengeli biçimde dağıtılması, makine parkında bulunan diğer iş makineleri için de gerekli değerlendirmelerin yapılarak benzeri işlemlere tâbi tutulması uygun olacaktır.

6. Petrol Taşıma İhaleleri

TPAO, Batman ve Adıyaman bölgesinde genellikle küçük ölçekli ancak boru hatlarından uzakta kalan sahalarda ürettiği petrolü, tankerlerle ana depolarına taşımaktadır. Söz konusu taşıma işlemleri her iki bölge için yapılan ihalelerle farklı firmalara ihale edilmiştir. İhale, hangi firmanın bir ton petrolü kilometre başına en ucuza taşıyabileceğinin saptanması amacıyla düzenlenmektedir.

Adıyaman ve Batman petrolerinin taşınması için 2004 yılında yapılan ihalelerde, yapılan iş tamamen benzer nitelikte olmasına rağmen; Adıyaman'da ham petrolün taşınması, kilometre/ton başına 85.000 TL'ye, Batman'da ise 59.000 TL'ye ihale edilmiştir. Arada oldukça büyük bir fark vardır. İhalelerin neredeyse eş zamanlı olarak sonuçlandığı dikkate alındığında, basiretli bir yaklaşımla pazarlık aşamasında fiyatlar birbirine yaklaştırılabilirdi.

F. TAŞINMAZ MALLAR

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının taşınmazları konusunda Ortaklık Teftiş Kurulunca hazırlanan 01.04.2002 günlü, 2 sayılı Genel Durum Raporunda "Ortaklığımızın geçmiş yıllarda çeşitli nedenlerle edindiği gayri menkullerden bugün Ortaklığımız mülkiyetinde bulunanların tamamının bilinmediği ve sabit kıymet kayıtlarında gösterilmediği, arsa arazi gibi taşınmazların işgale uğrama ihtimalinin de mevcut olduğu" belirtilerek Yapı Proje ve Mühendislik Grup Başkanlığı ile Mali Grup Başkanlığının birlikte görevlendirilerek gerekli çalışmaları yapmaları önerilmiş, Genel Müdürlükçe bu istem uygun görülmüştür.

Teftiş Kurulunun raporu üzerine, taşınmaz kayıtlarının çıkarılmasına başlanıp, gereksinim dışı taşınmazların elden çıkarılmasına çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmalara rağmen her taşınmaza ilişkin bilgileri içeren düzenli bir dosya sistemi oluşturulamamıştır.

Genel Müdürlükte, Adıyaman ve Trakya Bölge müdürlükleri taşınmazları ile ilgili bilgiler bulunmasına rağmen, Batman Bölgesindeki taşınmazlarla ilgili yeterli bilgiler bulunmamaktadır. Bölge müdürlüklerindeki taşınmaz malların idaresi Bölge Müdürlükleri Hukuk Müşavirlikleri bünyesinde kurulu Arazi Büroları aracılığıyla yürütülmektedir. Ancak Bölge Müdürlükleri ile Genel Müdürlük arasında bu konudaki bilgi ve belge akışında kopukluk vardır.

TPAO'nun elinde bulunan taşınmaz malların idaresinin ne şekilde yapılacağına ilişkin bir düzenleme de bulunmamaktadır.

V. SONUÇ

Ülkemizde ilk petrol aramaları 1800'lü yılların sonunda İskenderun civarında başlamış, daha sonra Trakya Bölgesi devreye girmiştir. 1900'lü yılların başlarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da jeolojik incelemeler yapılmış ve çeşitli bölgelerde arama ruhsatları verilmiştir.

07.03.1954'de kabul edilen Petrol Yasası ile petrol faaliyetleri yerli ve yabancı özel sermayeye açılmış; aynı tarihli ve 6327 sayılı Yasayla da Türkiye Petrolleri Anonim ortaklığı kurulmuştur.

1983 yılında Türkiye Petrol Kurumunun bağlı ortaklığı haline getirilen TPAO, 1984 yılından bugüne KİT statüsünde bir kuruluş olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

31.12.2004 itibarıyla Kurumda 5.489 kişi görev yapmakta olup, bunların 972'si kapsam dışı; 3.013'ü kapsam

içi, 1.125'i geçici eleman, 379'u ise yüklenici elemanıdır.

Kurumun ana faaliyet konularını arama, sondaj, kuyu tamamlama ve üretim oluşturmakta; üretilen petrol, Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.ye (TÜPRAŞ) satılmaktadır.

TPAO tarafından 1954-2004 yıllarında arama, tespit, ortak arama, üretim, ortak üretim ve doğal gaz depolama amacıyla toplam 2.290 kuyu açılmış, bunların toplam derinliği 4.568.622 m. olmuştur. Kuyuların en derini 6111 metre ile Demre-1 kuyusu olup, 51 kuyunun derinliği 4000 metreden fazladır. Derin kuyuların büyük çoğunluğu arama-tespit amaçlı olup, üretim amaçlı en derin kuyu 3510 metre ile Hamitabat-16 kuyusudur.

2004 sonu itibarıyla 718 kuyudan ham petrol, 90 kuyudan doğal gaz çıkarılmaktadır. 2004 yılında en fazla ham petrol üretilen sahalar Batı Raman (2.192.750 varil) ve Raman (2.005.004 varil) sahaları iken, doğal gaz açısından en verimli sahalar Değirmenköy (50.719.983 m3) ve Hamitabat (42.819.371m3) sahalarıdır.

Kurumun yurt içi çalışmaları yanında yurt dışında çeşitli ülkelerde yürüttüğü faaliyetleri de bulunmaktadır.

Kazakistan'da Kazak Türk Munay Ortak Şirketi aracılığıyla çeşitli bölgelerde sondaj ve üretime devam edilmektedir.

Azerbaycan'daki faaliyetler; Azeri-Çıralı-Güneşli (ACG) Projesi (TPAO %6,75), Şah Deniz Projesi (TPAO %9); Kürdaşi Projesi (TPAO %5) ve Alov Projesi (TPAO %10) çerçevesinde yürütülmektedir. Ayrıca Kurum, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı Projesini hayata geçirmek amacıyla kurulan BTC Co.'da %6,53, Şah Deniz gazını Gürcistan-Türkiye sınırına kadar taşıyacak olan Güney Kafkasya Doğalgaz Boru Hattı Projesinde %9 hisseyle yer almaktadır.

Azerbaycan ve Kazakistan dışında Libya'da arama çalışmalarına devam edilmekte, Türkmenistan, Irak, Cezayir ve Suriye'de ise çeşitli girişimler sürdürülmektedir.

Kurum yurt dışında çeşitli şirketler kurmuş ve bir çok faaliyetini bu şirketler aracılığıyla yürütmüştür. Kazak Türk Munay Ltd. dışında tamamı vergi cenneti adalarda kurulan bu şirketler hiçbir gözetim ve denetime tâbi değildir. Bu şirketlerin en büyüğü olan TPIC (Turkish Petroleum International Company Ltd.) şirketinin tüm çalışmaları Ankara Gölbaşında yürütülmekte, yürürlükteki düzenlemelerden kaynaklanan bir çok sınırlamanın aşılması amacıyla kullanılmakta, personel alımından bazı harcamaların yapılmasına kadar bir çok konuda TPIC'in olanaklarından yararlanılmaktadır. Tamamen kamu kaynağı kullanan TPIC ve benzeri kuruluşların vergi cenneti adalarda kurulması, kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgili bir çok düzenlemeyi devre dışı bırakmaktadır.

TPAO; yurt içi üretimi her geçen gün düşen, çalışmalarının büyük bir kısmını yurt dışına kaydıran, yurt dışında kurulmuş olan şirketleri büyük ölçüde gözetim ve denetim dışında kalan, personel sayısı ve maliyetleri açısından önemli yüklerle karşı karşıya olan, her yönüyle yeniden yapılandırılması gereken bir kurum niteliğini taşımaktadır. Ülke açısından çok önemli bir alanda faaliyet gösteren Kurumun başarılı olması ve hidrokarbon üretiminin en üst düzeye çıkarılması, ülkenin ekonomik geleceği açısından öncelikli hedefler arasında bulunmalıdır. Bunun için de Kurumun, uluslararası rekabete açık, hedeflerini iyi belirlemiş, çağdaş yönetim anlayışıyla yeniden yapılandırılmış, dinamik bir yapıda olması gerekmektedir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının 2002-2004 yılları eylem ve işlemlerinin araştırılıp denetlenmesiyle ilgili olarak;

1 Yönetim Kurulu toplantısına katılmayan üyelerin özürlerini yazılı olarak bildirmesinin usul haline getirilmesi,

2. Yönetim Kurulunda görüşülecek konuların Başkanın sözlü önerisi üzerine gündeme alınması uygulamasından vazgeçilmesi,
3. Kurumun önemli yatırım ve ihale kararlarının Yönetim Kurulunca değerlendirilmesi, bu konularda yetki devri yapılmaması,
4. Personel alımıyla ilgili sınav duyurularında, adayların başvuru koşullarını kısıtlayıcı, rekabeti engelleyici koşullar konulmasından kaçınılması,
5. TPIC (Turkish Petroleum International Company Limited Şirketi) ile yapılan hizmet sözleşmesine dayanılarak gerçekleştirilen personel alımı uygulamasına son verilmesi ve personel alımında kamu personeli giriş sınavlarıyla ilgili düzenlemelere titizlikle uyulması,
6. Yurt içi ve yurt dışı yolluk, gündelik ve konaklama giderleriyle ilgili olarak Kurum yönetmeliklerinin 4969 sayılı Yasa ve ilgili düzenlemelere uygun hale getirilmesi,
7. Sermayesinin tamamı TPAO'ya ait olarak yurt dışında kurulmuş olan TPIC ve benzeri şirketlerin gözetim ve denetimlerini sağlayacak düzenlemeler yapılması,
8. TPAO'nun, Azerbaycan'daki projeleriyle ilgili krediler nedeniyle yüklendiği maliyetler konusunun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulunca incelenmesi,
9. Petrol arama ve üretimiyle ilgili vergi bağışıklıklarından Kurumun yararlanmasını sağlayacak çözümler üretilmesi,
10. Yurt dışı şirketlerin, yurt dışı kazanç bağışıklığı ve iştirak kazançları bağışıklığı açısından yeniden değerlendirilmesi,
11. Petrol üzerinden Devlete verilecek hisseleri TPAO tarafından ödenen şirketlerin, Devlet hisseleri yönünden Maliye Bakanlığınca vergi incelemesine tâbi tutulması,
12. 2004 yılında TPAO'ya ait teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ile diğer cezalar sonucu Kurumun uğradığı zararın nedenleri ve varsa sorumlularının belirlenmesi amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulu tarafından gerekli inceleme ve araştırmanın yapılması,
13. Sismik taramalar için her yıl yapılan dozer kiralama ihalelerinde halen uygulanan yöntem yerine daha az maliyetli ve daha etkili bir yöntemin belirlenmesi konusunda finansal analiz ve fizibilite çalışması yapılması, Kurum mülkiyetinde bulunan dozer ve diğer iş makinelerinin değerlendirilmesi,
14. Sahip olunan taşınmazların idare edilmesi ve izlenmesi konusunda etkili bir sistem kurulması, gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.